

Autora

Maria Navas

TERMCAT, Centre de Terminologia

Un llibre d'estil es concep com una eina adaptada a les necessitats d'una empresa, d'una entitat, d'una organització sectorial. La terminologia ocupa un lloc important en tot organisme que se centri en una temàtica específica. Partint d'aquests dos supòsits, en aquest article es vol fer una reflexió sobre el component lèxic que té cabuda en un llibre d'estil i sobre la necessitat de definir operativament els llenguatges especialitzats combinant el criteri temàtic amb altres criteris i condicions de tipus pragmàtic.

La terminologia en els llibres d'estil o com donar resposta als dubtes lèxics d'un col·lectiu professional

A mitjan dècada dels setanta, en algunes institucions i organitzacions complexes va començar a haver-hi consciència de la necessitat d'ordenar i gestionar sistemàticament les seves comunicacions orals i escrites, com a part essencial de la imatge i la qualitat del producte o servei que oferien als seus usuaris, clients o consumidors. A partir d'aquesta presa de consciència, es va introduir la idea que la imatge d'una empresa era gairebé tan important com la qualitat del producte que venia i algunes organitzacions sectorials es van plantejar elaborar un manual que ajudés a unificar i millorar la seva imatge escrita i que donés resposta als dubtes dels que hi treballaven. Ara bé: els manuals d'imatge corporativa no asseguraven per si sols una bona gestió de les comunicacions; els calia el suport de criteris relatius als aspectes específicament lingüístics. Així van néixer els llibres d'estil, com a eines adaptades a les necessitats d'una empresa, d'una entitat, d'una organització sectorial.

La missió de tots els llibres d'estil és facilitar la feina d'uns determinats usuaris ajustant-la a uns preceptes unívocs. Com es diu en el pròleg del *Manual d'estil. La redacció i l'edició de textos*, la finalitat d'un llibre d'estil és ajudar les persones que elaboren o revisen els textos a triar les opcions apropiades en cada cas, entre el ventall il·limitat de possibilitats que ofereix la diversitat lingüística, i aclarir-los els dubtes que se'ls poden presentar a l'hora d'organitzar els aspectes no verbals de la presentació de cada text. En aquest mateix sentit, cal tenir present que cada col·lectiu, com a conjunt, té la seva pròpia identitat, que es manifesta en bona mesura per mitjà de l'estil comunicatiu que adopta. El llenguatge és un dels aspectes de la imatge de qualsevol organisme, i alhora permet expressar una determinada actitud, tant a través de la tria de llengües que fa com per mitjà de l'adopció de solucions lingüístiques concretes.

Quin paper juga la terminologia en tot aquest procés?

La terminologia ocupa un lloc important en tot organisme que se centri en una te-

màtica específica. La necessitat que té una organització sectorial de disposar de terminologia especialitzada ve donada sobretot pels motius següents:

- La contínua aparició de novetats genera necessitats denominatives, per la qual cosa es fa imprescindible de disposar de terminologia permanentment actualitzada. Cal tenir present que el lèxic especialitzat augmenta dia rere dia amb el progrés ininterromput de la societat, materialitzat en l'aparició de nous serveis, tècniques, tecnologies, professions, objectes, etc., que requereixen una gran quantitat de designacions també noves que no figuren als diccionaris generals.
- En cada organisme, en cada institució, es genera una sèrie de feines tècniques que impliquen una documentació específica apropiada i altament codificada. En aquesta documentació, la terminologia especialitzada, al costat de la fraseologia i del format general del document, és un dels elements més importants.
- Tenint en compte la idiosincràsia de la nostra comunitat lingüística, d'una banda, i, d'una altra, el caràcter transfronterer que actualment té tota activitat socioeconòmica, les necessitats lingüístiques de la majoria d'organismes no es limiten a una sola llengua, sinó que abasten llengües diverses, de les quals cal regular l'ús que se n'ha de fer. En aquestes situacions de necessitats plurilingües, en què cal fer versions diferents d'un mateix document, traduccions d'una llengua a una altra o resoldre consultes sobre casos puntuals d'equivalència interlingüística, els reculls de terminologia plurilingüe són eines de treball fonamentals.

Així doncs, en una organització sectorial, la terminologia és una eina tant per a les persones que se'n serveixen per comunicar-se directament (que seria el cas dels especialistes), com per a les persones que hi treballen per facilitar la comunicació entre els especialistes (fonamentalment, els traductors i els intèrprets) i per als professionals que la consideren pròpiament el seu objecte de treball (especialment els terminòlegs, però també els lingüistes, els

lexicògrafs, els documentalistes i els planificadors lingüístics).

Ara bé, en el context en què ens trobem, en els llibres d'estil, quins són els criteris que s'apliquen a l'hora de donar cabuda a les dades terminològiques? Des del moment en què un llibre d'estil es concep com una eina adaptada a les necessitats d'una empresa, d'una entitat, d'una organització sectorial, vegem ara, a partir de l'anàlisi, a tall d'exemple, de la informació que des d'aquest punt de vista recullen dos llibres d'estil existents en el mercat, com queden reflectides aquestes necessitats lèxiques.

La terminologia en el 'Llibre d'estil de la Universitat Pompeu Fabra'

El *Llibre d'estil de la Universitat Pompeu Fabra* no recull explícitament cap llista de lèxic especialitzat propi de l'àmbit acadèmic, però dins del capítol 2, dedicat al «Model de llengua», hi ha diversos apartats i subapartats dedicats al component lèxic de la llengua des del punt de vista de l'ús d'arcaïsmes, de dialectalismes i de col·loquialismes, i d'estrangerismes (anglicismes, castellanismes i llatinismes), amb exemples.

L'apartat «estrangerismes» és l'únic que conté pròpiament indicacions de tipus terminològic. Del títol de l'apartat podem deduir que l'interès lèxic d'aquest llibre d'estil consisteix, bàsicament, a donar directrius sobre la política de manlleus a seguir. Explícitament hi trobem una indicació clara en aquest sentit: «Sigui com sigui, i independentment de la procedència d'un manlleu, la tendència de la llengua és assimilar-lo als trets propis d'aquesta, excepte en els casos en què es considera impossible o inviable. Com a norma general, els manlleus no adaptats s'han d'escriure en cursiva.»¹

Si observem els exemples explicitats en cadascun dels subapartats dedicats als anglicismes, castellanismes i llatinismes, hi trobem, dins d'una enumeració alfabètica única, tant paraules pròpies de la llengua general com termes específics de diverses llengües d'especialitat:

- Com a exemples d'anglicismes de difícil substitució, hi ha termes que podrien tenir cabuda, amb una amplitud de mires, dins l'entorn universitari, com ara *copyright*, *disquet*, *làser*, *mànager*, *màrqueting*, *òfset* i *xip*, però també paraules pròpies d'un parlant general de la llengua, com ara *bar*, *bodi*, *bungalou*, *càmping* i *whisky*. (Pel que fa a l'exemple *estrès*, deixo en mans del lector

d'aquest article la seva catalogació com a paraula o com a terme!)

- Com a anglicismes no adaptats es donen, entre d'altres, l'exemple de *best seller* i el de *music-hall*.

- Com a exemples d'anglicismes a evitar, trobem tant el *night-club* com el *workshop*.

- Pel que fa als castellanismes, tots els exemples corresponen a la llengua general, com seria el cas d'*abarcar*, *aplaçar*, *disfrutar* i *tamany*.

- Pel que fa als llatinismes, fa distinció entre: «1) els llatinismes adaptats al català, que podríem considerar d'ús general i que per tant escriurem en rodona», i alguns dels exemples que en dona són *a posteriori*, *curriculum* i *ex-libris*; i «2) els llatinismes propis de llenguatges especialitzats o de registres marcadament cultes, que no han estat adaptats al català i que com a norma general cal escriure en cursiva», i en aquest cas exemplifica el supòsit amb, entre d'altres, les formes *curriculum vitae*, *ex cathedra* i *peccata minuta*. El mateix autor diu que la frontera entre tots dos supòsits no sempre és fàcil de traçar.

D'altra banda, hi trobem, de retruc, referències terminològiques en exemples generats a partir de recomanacions sobre altres aspectes específics d'un llibre d'estil. Així, en l'apartat 5 («Criteris d'utilització de la cursiva, les cometes i la negreta») trobem, entre d'altres, indicacions sobre el tractament a donar a la nomenclatura científica, i en l'apartat 6 («Criteris d'escriptura de majúscules, minúscules i versaletes»), també a tall d'exemple, hi ha indicacions sobre la singularitat de les denominacions dels productes comercials i les marques registrades.

Així mateix, aquesta publicació conté un apèndix titulat «Llista d'abreviacions» amb dos apartats significatius: l'un dedicat a les abreviatures i sigles, i l'altre, als símbols. Aquest apèndix és el bloc d'informació lèxica que conté la informació més estructurada i més acostada al domini especialitzat. Fins i tot la primera part de l'apèndix s'organitza en diversos apartats temàtics, alguns clarament especialitzats, com ara el dedicat als àmbits acadèmics i administratius (*escola universitària* = *E.U.*; *compte corrent* = *c/c*) i el dedicat a la bibliografia i la tipografia (*edició augmentada* = *ed. augm.*; *vegeu* = *v. / veg.*)

La terminologia en el 'Llibre d'estil de «la Caixa»

Des del punt de vista del contingut terminològic, el *Llibre d'estil* de la Caixa

d'Estalvis i Pensions de Barcelona és molt clar. En el pròleg ja s'exposa la voluntat de «donar cabuda al llenguatge administratiu transparent, digne i eficaç i de procurar ser generosos en el lèxic específic de l'economia, l'administració i altres camps d'interès, lèxic que no sempre es troba en català prou ben definit o fixat». A més, a diferència d'altres publicacions paral·leles, l'estructura d'aquest llibre d'estil presenta dos vocabularis, un de dubtes i un altre de dedicat a l'àmbit financer, com un bloc d'informació específic (capítol 3).

En aquest sentit, la claredat expositiva de la presentació del capítol 3 fa que opti per reproduir-la literalment: «En un organisme complex com és "la Caixa" hi conviuen diferents registres i varietats lingüístiques. Els empleats de l'entitat són de tipus diversos i tenen necessitats lingüístiques variades que es manifesten en tries específiques. Entre d'altres, però en un lloc important, cal situar les tries lèxiques. Cada secció i cada feina requereixen uns lèxics determinants, no sempre coincidents. És per aquesta raó que, a l'hora d'elaborar uns vocabularis d'ajut, ha calgut centrar-se en un conjunt més o menys homogeni d'usuaris i bandejar, momentàniament, altres sectors que poden ser atesos en una etapa posterior.

»Així doncs, tant el "Vocabulari de dubtes" com el "Vocabulari de l'àmbit financer" volen ser una eina útil per a les persones que treballen a la nostra xarxa territorial, que tenen un contacte directe amb el públic i que necessiten dominar una terminologia tècnica específica però no altament especialitzada. [...]

»Les paraules i termes que apareixen en aquests dos vocabularis han estat seleccionats segons la freqüència, extensió o gravetat dels problemes que presenten. La metodologia de treball ha estat la següent: s'ha fet un buidatge exhaustiu de tots els impresos de "la Caixa" i s'ha aïllat tot allò que palesava les dificultats dels usuaris, fossin gràfiques, de contingut o de construcció sintàctica. A continuació, s'han separat els problemes en dos grans grups: problemes de llengua general ("Vocabulari de dubtes") i problemes de tipus tècnic ("Vocabulari de l'àmbit financer"). [...]

»Lògicament, la selecció actual pot ser ampliada mitjançant buidatges posteriors i, sobretot, amb els suggeriments dels mateixos usuaris del *Llibre d'estil*.»

Aquest llibre d'estil, a més, dedica un capítol específic als símbols, abreviatures, sigles i acrònims.

Quines són les unitats lèxiques que s'utilitzen en un domini especialitzat?

Intentar de donar resposta a l'enunciat d'aquesta pregunta ens porta a fer una reflexió sobre els límits existents entre el lèxic especialitzat i el vocabulari general de la llengua. Des d'aquest punt de vista, acabem de veure que els dos llibres d'estil presos com a exemple fan, en cada cas, una selecció lèxica prou diferenciada, i no únicament pel fet de tractar-se de productes adreçats a col·lectius professionals diferents (l'un, universitari; l'altre, financer).

Amb la voluntat d'aclarir una mica aquest fet, com a punt de partida haurem de fer una aproximació al marc de la terminologia: les llengües d'especialitat.

Una de les definicions clàssiques de *llengua d'especialitat* és la que, amb un estil volgutament reiteratiu, la defineix com el conjunt de fenòmens lingüístics usats per uns *determinats* usuaris en unes *determinades* situacions per transmetre informació en uns *determinats* camps.

D'aquesta definició es dedueix que són un conjunt de fenòmens lingüístics que tenen lloc en una esfera definida de comunicació i que estan limitats per uns usuaris, uns temes, unes intencions i unes condicions específiques. Així, són usades per un grup restringit d'especialistes que les han desenvolupades i que se'n serveixen per atendre els objectius de les seves activitats específiques.

El Consell Supervisor del TERMCAT quan va normalitzar el terme *llengua/llenguatge d'especialitat* en va definir el concepte dient que es tractava d'un «subsistema de la llengua constituït pel conjunt de mitjans lingüístics propis d'un camp de coneixement i d'experiència particulars».

A partir d'aquesta definició, es desprèn també que les llengües d'especialitat es basen en la varietat comuna o llengua general. En són subconjunts delimitats per l'ús; i, des d'aquest punt de vista, podem dir que hi ha tantes llengües d'especialitat com situacions d'ús determinades pel sector de la realitat que es considera.

Des del moment en què formen part de la llengua comuna, les llengües d'especialitat tenen una part de lèxic general i una part de terminologia específica, fins al punt que es pot afirmar que un dels aspectes més problemàtics en terminologia és distingir entre paraules d'una llengua d'especialitat (termes) i paraules de la llengua general

(paraules pròpiament dites). La frontera entre la llengua general [LG] i les llengües d'especialitat [LE] és, doncs, permeable i constantment hi ha un anar i venir d'unitats lèxiques. La història recent d'alguns termes del camp de la informàtica pot servir-nos-en d'exemple:

memòria [LG] > *memòria* [LE: informàtica]
ordinador [LE: informàtica] > *ordinador* [LG]
menú [LE: gastronomia] > *menú* [LE: informàtica]

Així, podem dir que tot parlant posseeix un lexicó del qual formen part una gran quantitat de paraules compartides amb la majoria dels altres parlants de la mateixa llengua, però conjunts més restringits de mots que només comparteix amb individus amb qui també comparteix alguna característica comuna, per exemple, el fet d'exercir una mateixa professió.

Té cabuda la terminologia en un diccionari general de la llengua?

Tenint present les idees exposades en els dos últims paràgrafs, no ens ha d'estranyar que una obra com el *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans, tal com s'explicita en la seva introducció, sigui, d'una banda, com a diccionari normatiu, el diccionari que estableixi la forma i el significat de les paraules reconegudes com a «pròpies i generals de la llengua», i, d'una altra, hagi pretès «trobar un equilibri entre "diccionari general" i "llistes de terminologia"». ²

Així, si obrim a l'atzar el Diccionari, veurem que explícitament hi ha força definicions amb un introductor metalingüístic que ens situa en l'entorn dels llenguatges d'especialitat:

abartrell En constr., cadascuna de les boles de fusta enfilades al bastard.
abatiment En nàut., caiguda d'una nau cap a sotavent.

a banda de les accepcions que tot i que no estan formalment marcades se situen sense cap mena de dubte en un entorn especialitzat:

afirmetre Manòmetre d'aire comprimit per a mesurar la pressió dels gasos de les ampolles de vi escumós.

En aquest últim sentit, també en la introducció del *Diccionari* s'explicita el caràcter multidisciplinari de moltes de les accep-

cions recollides sota una mateixa entrada, i es dóna, entre d'altres, l'exemple de l'entrada *carbó*, que recull accepcions pròpies de la química, la indústria química, la ciència forestal, l'art i la micologia.

A. M. Badia i Margarit, autor de la introducció, hi exposa que «tenint en compte la idiosincràsia de la societat catalanoparlant d'avui, la seva necessitat de procurar-se informacions de manera simplificada i el seu interès per conèixer nombre de sectors del lèxic especialitzat i de la terminologia [entre d'altres motius], la Secció Filològica ha renunciat al model més estricte de diccionari general i ha pretès de convertir-lo en un diccionari obert a tots aquests desideratums [...]. Ho ha volgut fer, doncs, mantenint-se en principi dins els límits del diccionari de la llengua comuna, però reconeixent, al mateix temps, que n'ha augmentat granment la nomenclatura respecte a les seves versions anteriors». I amb voluntat aclaridora, dedica apartats específics a l'exposició dels criteris aplicats en la relació entre «llengua general» i «informació enciclopèdica», «diccionari general» i «llistes de terminologia», «diccionari de llengua comuna» i «vocabulari dialectal», «diccionari de la llengua pròpia» i «inventari d'estrangerismes» i «diccionari de la llengua pura» i «repertori de barbarismes». ³

... I el lèxic general dins d'un diccionari especialitzat?

Si analitzem ara la situació des de l'òptica dels diccionaris especialitzats, la pràctica terminològica evidencia que, encara que sembla innecessari de remarcar, perquè és obvi, que abans d'iniciar l'execució d'un recull terminològic cal delimitar molt clarament la temàtica de què s'ha d'ocupar la recerca, la realitat revela que molts treballs s'inicien sense resoldre del tot aquesta qüestió tan elemental.

Així, moltes vegades els autors d'un treball han definit globalment el tema que volen tractar, però sovint no n'han valorat suficientment ni l'abast conceptual i terminològic que pot tenir ni la diversitat de perspectives amb què una mateixa temàtica es pot enfocar.

Aquest fet, juntament amb, d'una banda, la dificultat abans exposada que suposa destriar entre les paraules i els termes, i, d'una altra, l'interès —no sempre conscient— de fer l'*obra* que doni solució a totes les necessitats que se'ns plantegen en el

nostre quefer diari, fa que que en els productes especialitzats els límits entre llengua general i llengua d'especialitat no estiguin sempre prou ben definits. Això explicaria, per exemple, que en un diccionari d'esports alguns autors donin cabuda aleatòriament a una paraula com *cotó* (perquè és aconsellable que les samarretes que utilitzen els esportistes estiguin fetes amb aquesta fibra natural), o que en un diccionari de seguretat ciutadana tingui entrada la paraula *cadena* (perquè és la joia que amb més facilitat es pot robar pel mètode de l'estrebada). Quines paraules, seguint aquesta pauta, no tindrien cabuda, per exemple, en un diccionari d'assegurances, sector que ens ofereix pòlisses de cobertura aplicables a cames, ulleres, cases, vehicles, etc.!

Però, un domini especialitzat tampoc no és temàticament uniforme...

Cal tenir també present que si la temàtica és l'únic element que es té en compte a l'hora de delimitar el concepte de llenguatge d'especialitat, és molt difícil de decidir quins són els temes especialitzats propis d'un domini i quins altres no, ja que sembla obvi que tota activitat humana requereix una determinada especialització, sigui del tipus que sigui. En aquest sentit, sembla que el més assenyat per definir operativament els llenguatges especialitzats és combinar el criteri temàtic amb altres criteris i condicions de tipus pragmàtic, com per exemple el tipus d'usuaris, des del moment que hem definit que els llenguatges d'especialitat són subconjunts delimitats per la temàtica, pels *usuaris* i per les situacions comunicatives en què s'actualitzen.

Recordem que en la introducció del *Diccionari de la llengua catalana* ja es diu que a l'hora d'establir els criteris d'inclusió de dades es van tenir en compte les necessitats de la societat catalanoparlant.

A continuació veurem, a partir de diversos exemples de productes terminològics elaborats pel TERMCAT, d'una banda, les diverses interrelacions temàtiques existents dins d'un domini d'especialitat i, d'una altra, com els usuaris finals del diccionari, els destinataris als quals s'adreça, són, de fet, els que justifiquen els criteris de pertinència de les dades. Cal tenir en compte que, en tots els casos, en l'elaboració d'aquests productes es va partir d'un arbre de camp, és a dir, d'una esquematització de l'estructura interna del domini, amb

totes les interrelacions temàtiques que això implica, i que en tot moment va ser aquest fil conductor el que va servir per fixar-ne els límits temàtics, per controlar la pertinència dels termes i per definir-los de manera lògica i sistemàtica.

- El *Diccionari de cartografia*⁴ recull conceptes, continguts i tècniques relacionats amb la disciplina que dona nom al diccionari, però també unitats terminològiques procedents d'altres àrees connexes, com la informàtica (*traçador*) o el dibuix tècnic (*estilògraf*), per tal de ser útil a tots els qui d'una manera o altra treballen en qüestions relacionades amb la cartografia: cartògrafs, informàtics, especialistes en arts gràfiques, delineants, topògrafs, arquitectes, enginyers, geodesistes, geògrafs, etc. En aquest cas, des del punt de vista temàtic, també s'hagués pogut donar cabuda a la terminologia pròpia de la geometria bàsica o de l'estadística; però finalment es va optar per excloure-la perquè hagués suposat l'entrada d'un nombre excessiu de nocions connexes bàsiques.

- El *Diccionari de bombers*⁵ dona cabuda a la terminologia relativa als recursos humans (*cap de torn*) i materials (*extintor de pols*) d'un cos de bombers; als seus àmbits d'actuació (*excarceració*); als sinistres i als esdeveniments calamitosos (*ensorrament*), als elements que els causen o propicien i als principals danys que produeixen. Així mateix, aquest diccionari, que presenta un índex temàtic dels termes, dedica un apartat a la teoria del foc, amb terminologia comuna a la física (*comburent*). En aquest cas es va optar per no donar cabuda a la terminologia d'altres activitats vinculades als bombers, com ara l'escalada, el submarinisme o la mecànica, perquè era matèria que ja havia rebut un tractament sistemàtic en altres productes existents en el mercat.

- El *Diccionari de maquinària agrícola*⁶ ja exposa explícitament en la introducció que, de fet, malgrat el títol del recull, el seu contingut reflecteix el lèxic emprat més freqüentment en una explotació agropecuària. Per tant, s'hi troba, fonamentalment, la terminologia que designa les màquines agrícoles més freqüents (*arada, dalladora*) i les seves parts principals (*cameta, broquet*), però també els termes que designen estris, atuells, instruments i aparells que s'utilitzen normalment en una explotació agropecuària (*abeurador, tallabecs*) i els termes referents a les instal·lacions i les seves parts (*hivernacle, sala de munyir*). Fins i tot pun-

tualment dóna cabuda a la terminologia mecànica més singular (*blocatge diferencial*), a fi de respondre a les necessitats d'alguns lectors. Aquest exemple ens fa veure que realment el contingut d'un diccionari pròpiament no és el que es desprèn de la lectura del seu títol, sinó del seu arbre de camp, tenint en compte que el perquè del títol pot respondre a necessitats no estrictament terminològiques.

A la vista d'aquesta casuística, podem extreure la conclusió que els límits temàtics d'un diccionari, que comporten, d'una banda, l'establiment dels criteris d'inclusió o exclusió de la terminologia de tronc comú i de les àrees connexes, i, d'una altra, la fixació del nivell d'especificitat que es vol assolir depenen, en gran mesura, dels objectius del treball i dels usuaris als quals s'adreça. Convé observar que en cap dels casos que acabem d'exemplificar la delimitació temàtica va més enllà dels límits dels llenguatges d'especialitat i envaeix el terreny de la llengua general.

... I així, doncs, en els llibres d'estil, què?

Arribat a aquest punt potser algun lector d'aquest article es preguntarà què té a veure tota aquesta reflexió terminològica amb els llibres d'estil. En el paràgraf anterior s'apuntava com a conclusió el pes significatiu dels destinataris d'un diccionari a l'hora de delimitar-lo temàticament, si les seves necessitats eren tingudes en compte durant el procés de recerca terminològica. Si retenim aquesta idea, juntament amb el plantejament de partida d'un llibre d'estil, podríem extreure les dues conclusions següents:

- la importància de tenir present el perfil i les necessitats del destinatari final del producte a l'hora de marcar-ne els límits temàtics; i
- la conveniència, des del punt de vista metodològic, de donar un tractament diferenciat a les qüestions relacionades, d'una banda, amb la llengua general i, d'una altra, amb la llengua d'especialitat.

Des del punt de vista metodològic, doncs, la conjunció d'aquests dos factors probablement es podria considerar l'enfocament òptim de les qüestions lèxiques en un llibre d'estil.

Amb molt d'encert, en el pròleg del *Llibre d'estil* de «la Caixa», J. Solà afirma que «un llibre d'estil no és un llibre d'investi-

gació ni de provatures: recull tot allò que ha estat sancionat o elaborat per institucions o particulars fiables, i només innova o se singularitza en els casos en què li és imprescindible. En l'estat actual de la llengua catalana, i particularment del llenguatge administratiu, diverses vegades hem hagut de recórrer a solucions pròpies, però la major part del material i dels criteris són àmpliament compartits per altres institucions de prestigi. Precisament el criteri de no apartar-nos de l'ús més fiable ens ha estat una guia constant».

Aquesta declaració d'intencions afegeix un element clau en tota aquesta reflexió: per molt que un llibre d'estil tingui com a objectiu donar resposta a les necessitats lèxiques dels seus usuaris, no ha de ser necessàriament el context per tractar a fons, de manera sistemàtica, la terminologia d'un domini socioprofessional concret. El que sí que pot ser interessant, i convenient, és aprofitar l'avinentsa d'un llibre d'estil, no per annexar i, de fet, substituir així la consulta de fonts documentals com ara els diccionaris generals o els diccionaris especialitzats ja existents, sinó per donar resposta als aspectes lèxics que no reben un tractament específic en els productes generals o especialitzats existents en el mercat.

En aquesta línia, des del punt de vista terminològic, podríem formular les reflexions següents:

- No sembla convenient ni productiu d'afegir als treballs d'elaboració d'un llibre d'estil els esforços complementaris que suposen l'elaboració d'un vocabulari especialitzat que de manera sistemàtica reculli la terminologia pròpia de l'àmbit de treball en concret.
- Un llibre d'estil és, sens dubte, un bon instrument per donar a conèixer les eines existents al servei d'uns usuaris especialitzats, com ara un inventari de recursos terminològics existents i aplicables a l'àrea o les àrees afins al domini de treball.
- Un llibre d'estil, d'una banda, hauria de reflectir, bàsicament, el dret que té tota institució a triar, d'entre totes les formes possibles, les solucions lingüístiques que millor responen a la seva manera de fer i de voler ser interpretada, però, d'una altra, convindria que donés cabuda a la terminologia neològica nova de trinca, preferentment si ja ha estat normalitzada o per a la qual existeix una proposta neològica viable en l'ús, perquè moltes vegades és aquesta la informació terminològica que difícilment es trobarà sistematitzada en el mercat.

Per a la preparació d'obres sectorials, i també doncs de la terminologia a incloure en un llibre d'estil, el TERMCAT ofereix:

- La consulta de l'inventari de recursos terminològics que comprèn les obres terminològiques (diccionaris, vocabularis, lèxics, etc.) i els materials de divulgació de terminologia (cartells i tríptics) que contenen el català, publicats des de l'any 1932, així com els projectes en curs d'elaboració. Els recursos es presenten classificats per àrees temàtiques, llevat dels que són de naturalesa multidisciplinària, i inclouen informació sobre el seu contingut terminològic (nombre de termes, llengües tractades, etc.).
- L'accés a les dades neològiques normalitzades pel Consell Supervisor corresponents a les diverses àrees de treball que es veuen implicades en un entorn socioprofessional concret.⁷
- L'assessorament directe durant l'execució de qualsevol projecte que impliqui la gestió de dades terminològiques.

En aquesta línia, el TERMCAT va preparar, en virtut d'un conveni de col·laboració amb la Caixa de Sabadell, un repertori d'aproximadament 500 denominacions en català seleccionades d'acord amb els centres d'interès fonamentals d'una entitat financera, com ara la comptabilitat, l'administració i gestió empresarial, però tenint en compte també altres sectors que s'hi relacionen. Des de les assegurances, les relacions laborals, l'estadística o la publicitat fins a l'ofimàtica i la informàtica. En aquest cas, seguint la línia abans exposada, el caràcter neològic va ser un dels criteris de selecció de la terminologia, més que no pas la voluntat de donar a les dades terminològiques un tractament sectorial homogeni.

De la mateixa manera que la intervenció en terminologia és interpretada algunes vegades com un atemptat contra l'evolució natural de la llengua, per a alguns els llibres d'estil són cotilles innecessàries que el que fan és limitar la llibertat d'expressió des del punt de vista lingüístic. Per a d'altres, com en el cas també de les actuacions terminològiques, els llibres d'estil són un bé necessari en tota organització complexa, perquè afavoreixen la conjunció, redueixen la dispersió i donen una imatge harmònica d'una institució. Com diu T. Cabré,⁸ «pels seus fets els coneixereu..., i per les seves paraules detectareu la importància que donen a la llengua, sobretot a la qualitat de la llengua».

Bibliografia

CABRÉ, M. T. *La Terminologia: la teoria, els mètodes, les aplicacions*. Barcelona: Empúries, 1992. (Les Naus d'Empúries)
ISBN 84-7596-363-3

CAIXA D'ESTALVIS I PENSIONS DE BARCELONA. *Llibre d'estil*. [Barcelona]: Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, DL 1991.
ISBN 84-87135-12-9

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Diccionari de la llengua catalana*. Barcelona; Palma de Mallorca; València: Edicions 3 i 4: Edicions 62: Moll: Enciclopèdia Catalana: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995.
ISBN 84-412-2477-3; 84-297-3981-5

MESTRES, J. M. [et al.]. *Manual d'estil: la redacció i l'edició de textos*. Barcelona: Eumo: Universitat de Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat: Universitat Pompeu Fabra, 1996.
ISBN 84-7602-323-5

SERVITJE I RIERA, A. *Llibre d'estil de la Universitat Pompeu Fabra*. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra, 1996.
ISBN 84-88042-18-3

Notes

1. Vegeu pàg. 30 del *Llibre d'estil de la Universitat Pompeu Fabra*.
2. Vegeu la introducció del *Diccionari de la llengua catalana*.
3. Vegeu els apartats corresponents de la introducció del *Diccionari de la llengua catalana*.
4. Panareda i Clopés; J. M. Busqué i Barceló, J.; Rabella i Vives, J. M. *Diccionari de cartografia*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura; Curial, 1994.
5. TERMCAT, Centre de Terminologia. *Diccionari de bombers*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Escola d'Administració Pública de Catalunya; Direcció General de Prevenció i Extinció d'Incendis i Salvaments de Catalunya, 1995. 143 p.
6. Martí i Ferrer, R. *Diccionari de maquinària agrícola*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura; Curial, 1994.
7. Tant la informació bibliogràfica com les dades neològiques normalitzades són consultables a través del web del TERMCAT (www.termcat.es) o dels seus serveis d'atenció al públic.
8. Vegeu el pròleg del *Llibre d'estil de la Universitat Pompeu Fabra*.